

MAL1031 IR-REGOLI TAL-KITBA MALTIJA FIL-PRATTIKA 2

It-Tnejn, 16 ta' Jannar 2017

Il-hin għall-qari tal-karta: **17:30 - 17:35** – Il-hin tal-eżami: **17:35 - 20:05**

F'dan l-eżami l-istudenti ma jistgħux jużaw kotba.

IKKOREĠI S-SILTJET KOLLHA (3)

(100 MARKA)

Int u tikkoreġi, zomm f'moħħok dawn il-punti importanti:

- Dan huwa eżami tar-regoli ortografici. Mela xogħlok hu li tikkoreġi l-iżbalji tal-ortografija biss, u mhux l-għażla tal-vokabolarju, is-sintassi, l-istil, eċċ.
- Ikkoreġi billi tżoż sing taħt il-kelma l-ħażina u fuqha tikteb il-kelma t-tajba shiha bl-aħmar.

1. IL-FESSUD TAL-IKRAH

Konna ċorma tfal fuq ruħna u mqarbin daqs qabda għefieret, ilkoll moħħna fuq il-werqa u ħsiebna biss fil-logħob u ċ-ċajt. Tlielaq u giri, qbiż u ċaċċrar.

Jum wieħed Fritz wasal tard għall-logħob. “Daqshekk qbiżna fil-ġnien tad-dar numru disgħa,” qalilna bil-geddum. “Daqshekk lagħabna noli u xxabbatna mas-siġar!”

“Għaliex, Fritz?” staqsejnih f'kor wieħed.

“Għax id-dar inkriet!” beda jfisser ruħu. “M'għadiex abbandunata ... Ġew joqogħdu fiha.”

Bil-kemm ridna nemmnu. Dik id-dar mitluqa kienet biċċa minn tfulitna ... biċċa minn hajjitna. Kienet ilha snin twal abbandunata. Kif seta' jkun li ġie xi hadd iċaħħadna minnha?

Morna lkoll b'girja waħda biex naraw b'għajnejna. Fritz kellu raġun. Bieba waħda kienet miftuħa u wiċċ ta' raġel xiħ kien jidher jittawwal minn wara l-ħġieg maħmuġ tal-antiporta, jħares mill-baxx fejn kien bil-qiegħda.

Id-dehra ta' dak il-wieċ imkemmex laqtitna lkoll, iżda mhux bl-istess mod. Kien wieċ kbir imghaddam b'haddejn għoljien u b'par għajnejn miksura jħarsu mill-ħofra. Ix-xiħ kien qargħi għal kollox iżda huġbejh kienu tassew kbar u folti. Widnejh imlaħħma kienu maqluġhin 'il barra u l-lewn tal-ġilda kien isfar ħadrani. Halqu, imbagħad, kien donnu mghawweġ u miġbud fuq ġenb wieħed.

Id-dehra ta' dak il-wieċ ikrah ħassejtha timlini bil-biża' u Fritz kien imdiehex daqsi. Iżda Otto u l-bqija taċ-ċorma sabuh hekk taċ-ċajt li nfexxew jidhku bih f'kemm trodd salib.

Hekk kif rana, ix-xiħ kixef erba' sinnet imxerdin ma' ħalqu u rafa' id imghaddma biex ixejjrilna. Jien stħajjiltu ser joħroġ dik l-id magħluba mill-ħgieġ tal-antiporta biex jaħtafni minn griżmejjja u ħrabt nigri bi Fritz isus warajja qisu delli. Otto u l-bqija ma damux ma laħquna, iżda dawn kienu mifquwajn bid-daħk. Kienu qed jidhku bil-kruha tax-xiħ ... u bina t-tnejn li bżajna minnhu!

"Mid-dehra se jkollna b'min nidhku żewġ daħkiet!" qal Otto, iżomm żaqqu. "Tassew raġel ikrah!" U billi ma konniex nafu x'jismu, hekk bqajna nsibuh bejnietna: l-ikrah!

Hdejn dik id-dar bqajna mmorru kuljum, iżda fejn qabel konna mmorru biex nilagħbu issa bdejna mmorru biex naraw lix-xiħ. Għalina kien qisu xi mostru maqbud ġo gagġa u stajna mmorru narawh kull meta rridu. Aktarx li l-ħin tagħna kien draħ għax dejjem sibnieh hemm bilqiegħda wara l-antiporta, donnu qed jistenniena.

Otto kien ta' kull darba jagħmel farsa shiħa jiddieħek bix-xiħ u jagħjru ikrah. Kien jieħu gost ipogġi subgħajh wara widnejh biex jaqlagħhom il-barra u jghawweġ ħalqu biex jghajjeb lill-imsejken xiħ. Min-naħa tiegħu x-xiħ kien donnu jehodha b'ċajta għax qatt ma deher jirrabja jew jinkedd. Għall-kuntrarju, kien jieħu gost ixejrilna u jidbissmilna bil-fdal ta' snien sofor.

Il-Milied kien qiegħed joqrob u l-kesħa xitwija kienet ixxoqq il-għadam. Iżda dik il-mawra tagħna sad-dar tal-ikrah ma qtajnijex. Konna sirna nafu li x-xiħ ma kienx

joqġhod waħdu f'dik id-dar. Kien hemm ukoll oħtu iżgħar minnu li kienet toħroġ filgħodu kmieni biex tmur taħdem ġo fabbrika fil-belt u terġa' lura filgħaxija. Kienet tgħaddi tgħaġġel bla ma ssellem lil hadd, u kellha bixra ta' waħda mqita għall-aħħar. Għalhekk konna nqisu li qatt ma nersqu lejn id-dar numru disgħa meta jkun hemm hi.

Jum wieħed, waqt waħda minn dawn iż-żgħajr, ġrat haġa mhix tas-soltu. Ix-xiħ beda jagħmlilna sinjal b'idu biex nidhlu għandu. Id-daħka mietet fuq fomm kulhadd u bqajna lkoll inħarsu lejn xulxin, mifxulin x'se naqbd u nagħmlu. Bħas-soltu kien Otto li ddeċieda. Bħala l-perċimes taċ-ċorma resaq lejn l-antiporta, fetaħ u daħal bil-mod. L-oħrajn imxew qajl qajl warajh u konna Fritz u jien biss li bqajna naħsbuha fuq il-bankina. Izda mbagħad dhalna wkoll, għax li kieku mur ara sħabna kemm kienu jgħajruna gwejjef, l-aktar Otto. Ix-xiħ kien bilqiegħda fuq pultruna, liebes ġakketta sewda qadima u kellu kutra ħoxra griża mixħuta fuqu biex tgħattilu minn qaddu 'l isfel. Fid-dar kien hemm riħa qawwija t'egħluq u umdita, u l-għamara f'dik l-intrata ma kienitx għajr sufan u żewġ pultruni bit-tapezzerija mikduda għall-aħħar u senduq qadim hdejn l-antiporta biswit il-pultruna tax-xiħ.

Fuq dak is-senduq kien hemm presepju qadim tal-kartapesta armat b'pasturi antiki tat-tafal. "Ara, x'jidhrilkom mill-presepju tiegħi?" staqsiena x-xiħ b'lehen jirtogħod meta konna lkoll fl-intrata. "Ersqu, ersqu arawh ..."

Otto resaq quddiem il-presepju u aħna għamilna bħalu. Bqajna għal ftit inħarsu fis-skiet u niflu dawki il-pasturi b'għajnejna. Kienu maħdumin b'mod goff qishom qabda għoġġieba, izda mid-dehra kienu wisq għeżiež għax-xiħ. "Hux kemm għandi sett pasturi helwin?" staqsiena minn warajna b'dak il-lehen imriegħed. "Tgħidx kemm ilhom għandi ... Kull sena narmhom għaliex ma jkunx ġie Milied għaliha jekk ma narmax il-presepju."

Żgur li hadd minna ma kien qabel miegħu dwar il-hlewwa tal-pasturi. Kellhom qisien sproporzjonati u kienu kolla sfigurati u miżbugħin bla ebda gost. Bil-għamla u lil

lwien tagħhom dawk il-pasturi reggħu għabu dik il-lehħa mqarba f'għajnejn uħud minna u malajr reġa' beda jinstemgħa d-daħk u jżżerżqu l-kummenti ...

Għajnejn Otto kienu strieħu fuq pastur li kien wieqaf biswit il-grotta. Kien jolqot il-għajn ħafna iżjed mill-oħrajn. Kien kemmxejn ikbar minnhom, magħmul goff u miżbuħ bl-addoċċ bħalhom. Kellu jdejh merfugħa 'l fuq, għajnejh mberqin u ħalqu kbir u miftuħ beraħ. Fuq kolloxx kellu sieq waħda miksura u kien wieqaf hemm, f'dak il-post prominenti, fuq riġel wieħed. Otto qabad il-pastur u ħares lejha imbissem.

"Iva. Kollha ħelwin il-pasturi li għandek!" qal lix-xiħ b'ton ironiku hekk kif dar lejha bil-pastur f'idu. "Imma dan hu l-iktar wieħed ħelu ...!" U issa d-daħk ma baqax biss minn taħt.

"Hekk hu," tniehed ix-xiħ. "Dak l-għageb tal-presepju ... Dak l-iktar wieħed li għandi għall-qalbi." U firex idu mgħaddma u ħa l-pastur minn id Otto, donnu beżgħan li jkissirulu. Żammu f'idu bl-ikbar għozza daqs li kieku kien ħaj u beża' li jweggaw. "Dan l-iktar wieħed li għandi għal qalbi ..." tenna wara li ħares lejn il-pastur mifrux fuq il-pala t'idu. Imbagħad refa' għajnejh lejha u beda jserraħhom fuqna wieħed wieħed, donnu kien qiegħed jagħzel wieħed biex jafdal fuq idejha xi biċċa xogħol importanti. "Hawn ha, ċkejken," qal lili b'għajnejh idemmghu imserrihin f'tiegħi. "Poġġi dan il-pastur fejn kien ... bil-mod biex ma tkissrux, sabiħ." U tani l-pastur f'idi.

Waqqaftu f'postu bi jdejha jirtogħdu, beżgħan li ma mmurx inkissru, fost ħafna kummenti niggiża minn shabi. Imbagħad tkellimna ftit ieħor max-xiħ, l-iktar biex ngħidulu l-isem ta' kull wieħed minna għax qagħad jistaqsina wieħed wieħed. Wera li kellu pjaċir bina u qabel ma tlaqna qalilna biex l-għada nerġgħu mmorru nżuruh.

Meta ħrigna barra Otto beda jiġbidli sieqi u jsejjaħli "il-fessud tal-ikrah". L-oħrajn deħrilhom li dan il-laqam kien joqogħdli għax ix-xiħ kien wera fija nteress partikulari. Mhux biss kien fdali f'idejha l-għeżż pastur li kellu (wara li ħadu minn idejha Otto) iżda wkoll mellisli xagħri qabel ma ħrigna minn għandu. Mid-dehra kien iggustani xi ftit

iktar mill-bqija għax jien kont l-iżgħar wieħed fiċ-ċorma. Mur għidlu li kont ukoll l-iktar wieħed li nibza' minnu!

(Adattata min-novella "L-Għageb tal-Presepu" mill-ktieb *Siltiet mill-Hajja* ta' Carmel G. Cauchi)

2. GĦAJNUNA BIEX TIEQAF TPEJJEP

Trid tieqaf tpejjep u tiegħu din id-deċiżjoni bis-serjetà? Għalkemm mhux faċli li tieqaf tpejjep, mhix xi ħaġa impossibbli. Iddeċiedi INT liema hu l-aħjar metodu għalik biex tieqaf tpejjep. Għażel waħda minn dawn:

1. Tieqaf tpejjep hesrem billi tarmi l-pakkett tas-sigaretti f'daqqa.
2. Tieqaf tpejjep bil-mod, gradwalment, billi tnaqqas l-ammont ta' sigaretti li tpejjep kuljum jew ammont ta' sigaretti li tixtieq int kull ġimgħa.

Tista' wkoll iċċempel lid-Direttorat għal aktar għajnuna jew sabiex tattendi l-programmi bla ħlas biex tieqaf tpejjep, li jsiru fiċ-Ċentri tas-Saħħa (Malta u Għawdex).

Meta tiddeċiedi liema se tagħzel minn dawn, importanti li xorta TAGĦŻEL DATA f'moħħok meta int ser twaqqaf it-tipjip għal kollox. Ipprepara lilek innifsek u mmarkha fuq il-kalendarju jew djarju tiegħek biex tiftakar din il-ġurnata speċjali li se tbidillek ħajjtek!

1. Tieqaf tpejjep hesrem ... f'daqqa

Dejjem ftakar ... *Tieħux lanqas nifs wieħed biss*. Meta tagħmel hekk, dan jiggarrantixxi li għall-kumplement ta' ħajtek tista' faċilment tibqa ma tpejjipx u teħles mit-tipjip darba għal dejjem. Iċċedix, u jekk ikollok bżonn l-għajnuna ċempel il-'Quitline'.

- Toqgħodx taħseb fuq is-sigaretti. Inqas ma taħseb fuqhom, iktar għandek ċans li ma tpejjipx.
- Meta tħoss li ma tistax tagħddi mingħajr sigarett, aghmel xi ħaġa oħra, per eżempju, mur mixja! Minflok tpejjep hu xi *chewing gum* meta t-tentazzjoni tkun ser tegħlbek.
- Meta tieqaf tpejjep il-leblieba tista' tibqa' hemm, almenu għal ftit taż-żmien. Għaldaqstant ipprova evita dawk is-sitwazzjonijiet soċjali li jistgħu jwassluk għat-

tentazzjoni.

- Faddal il-flus li kieku infaqt fuq is-sigaretti. Tista' tippjana xi vaganza mal-familja jew mal-ħbieb.
- Sib persuna li tista' tgħinek u tkunlek ta' support.

2. Tieqaf tpejjep gradwalment u tagħzel data meta ser tieqaf.

Uża dawn il-ftit pariri biex tnaqqas it-tabakk u tasal biex tieqaf tpejjep għalkollox.

- Tiħux nifsijiet fil-fond jekk tpejjep xi sigarett.
- Naqqas ukoll l-ammont ta' nifsijiet li tieħu minn kull sigarett.
- Meta tkun id-dar jew ix-xogħol, pejjep barra.
- Tpejjipx is-sigarett kollu, imma ħalli l-aħħar centimetru u itfieh.
- Tpejjipx waqt li tkun qed tagħmel xi attività oħra. Ieqaf min dak kollu li tkun qed tagħmel meta tkun se tpejjep.
- Wara li tkun pejjipt, ħalli ta' lanqas siegħa jew aktar jgħaddu biex tqabbad is-sigarett li jmiss, u m'hux qabel.
- Tiħux sigarett mill-ewwel mal-kafè jew mat-tè ... stenna ftit.
- Poġġi s-sigarett f'idek l-oħra u tpejjipx dan is-sigarett, jekk mhux f'din l-id, inkella tqabbadtx ieħor minfloku. Tkun frankajthu minn saħħtek.
- Jekk imdorri tpejjep wara l-ikel mal-kafè, tista' minflok tixrob ilma, jew tieħu frott mgħasur.
- Tixtrix sigaretti bil-grossa. Ixtri biss pakkett wieħed u stenna li jispiċċa qabel ma tixtri pakkett ieħor.
- Biddel id-ditta tas-sigaretti ma' waħda li ma tantx togħġbok u li fiha inqas qatran u nikotina.
- Ibda billi ma tpejjipx f'ċerti sitwazzjonijiet, bħal meta tkun fil-karozza.
- Tpejjipx fl-aħħar siegħa qabel ma torqod u kif tqum mis-sodda.

- Kull meta jkollok aptit tpejjep, minflok tqabbad sigarett, ixrob tazza ilma.
- Aħsel snienek u fakkar lilek innifsek kemm qed ikunu aktar nodfa.
- Iġġorx sigaretti miegħek.
- Għamilha aktar diffiċli biex issibhom.
- Aghżel ġurnata meta se tieqaf għalkollox ... u żommha!

¶amest ijjiem qabel ma tieqaf tpejjep, segwi dawn il-pariri.

Il-ħames (5) ġurnata qabel id-data li għażilt biex tieqaf tpejjep.

- Aħseb dwar ir-raġuni għalfejn iddeċidejt li tieqaf tpejjep.
- Għid il-familja u l-ħbieb tiegħek li ser tieqaf tpejjep.
- Ogħqod aħseb ftit meta u għaliex tpejjep.
- Kellem lill-ispizjar jew it-tabib tiegħek biex tinforma ruħek dwar il-*patches*, il-*gum* jew l-*inhaler* tan-nikotina. Dawn jgħejnuk tnaqqas mis-sintomi ta' waqfien li tista' tħoss meta ma tibqgħax tpejjep.

Ir-raba' (4) ġurnata qabel id-data li għażilt biex tieqaf tpejjep.

- Tixtrix iktar sigaretti.
- Minflok sigaretti, jekk ikun hemm bżonn tista' tuża għajnuna jew terapija tan-nikotina li tinxtara mingħand l-ispizjar.
- Aħseb ftit fuq affarijiet oħra li tista' żżomm f'idejk flok sigarett. Aħseb ftit ukoll dwar drawwiet u wżanzi li taħseb li tista' tbiddel.

It-tielet (3) ġurnata qabel id-data li għażilt biex tieqaf tpejjep.

- Aħseb u ppjana x'ser tagħmel bil-flus li ser tkun gemmghajt meta tieqaf tixtri s-sigaretti.
- Aħseb fuq nies li tista' tfittixhom u ssibhom jekk ser ikollok bżonn l-għajnuna.

It-tieni (2) ġurnata qabel id-data li għażilt biex tieqaf tpejjep.

- Toqgħodx taħseb dwar it-tipjip. Mentalità pożittiva tgħina naslu għal kullma rridu. Tkunx negattiv jew passiv, iżda, kun sod fid-deċiżjonijiet li tagħmel.

- Kun af li t-tipjip ma jsolvi l-ebda problema. Meta tkun f'xi diffikultà, aħseb kif għandek tiffaċċja din il-problema; tkomplix tiggravhà billi terġa' taqbad tpejjep.
- Ħafna nies jistgħagħbu kemm jiefqu malajr meta jkollhom fehma soda u jippruvaw bis-serjetà.

L-aħhar (1) ġurnata qabel id-data li għażilt biex tieqaf tpejjep.

- Neħhi l-lajters, l-axtrejs u affarijiet oħra li huma relatati mal-vizzju tat-tipjip.
- Jekk fadallek xi sigaretti jew sulfarini ... Armiehom.
- Aħsel il-ħwejjeg kollha li jkun għad fadlilhom xi rieħa tas-sigaretti.

II-ĠURNATA MISTENNIJA WASLET U WAQAFT TPEJJEP, zomm ruħek impennjat ...

- Fakkar lil tal-familja u lill-ħbieb li llum int waqaft tpejjep. Kun kburi b'dan!
- Żomm il-bogħod mill-alkoħol u l-kafè.
- Biddel ir-rutina ta' fil-għodu u agħmel xi ftit eżerċizzju, anke fid-dar stess.
- Faħħar lilek innifsek u agħmel xi haġa speċjali biex tfakkar din il-ġurnata.

Issa ħlist mit-tipjip ... Prosit u awguri għal haġja b'saħħitha!

(Adattat minn informazzjoni miġbura minn Anne Buttigieg)

3. IMĦABBA FI ŻMIEN IL-KOLERA

Kien dara' li fil-bank it-tfajliet jinbidlu ta' spiss. Xi whud kienu jiġu biss għal ftit ġimghat u jogħrsfu. Jekk tinzerta xi waħda helwa kien jifflertja daqsxejn magħha u wara ftit jinsiha. Imma Francesca kienet mod ieħor. Fil-ftit xhur li damet il-bank, haġtu theżżet mill-qiegh. Bilfors li d-destin kien iddeċieda li jinsiglu xibka fina. Il-għaliex Francesca kellha tinzerta taf l-iSpanjol bħalhu u ffissata aktar minnu fuq il-letteratura Latin-Amerikana? Semmietlu x-xogħlijiet tal-Peruvjan Vargas Llosa u harġet mill-basket *La ciudad y los perros* li kienet għadha kemm bdiet taqra. Introduċietu mal-Paragwajan Roa Bastos li qatt ma' kien sema' bih qabel. U min-naħa tiegħu Franz semmielha lil Garcia Marquez. Staqsieha kinietx qrat *Cien años de soledad* u wegħdha li jisliha *El amor en los tiempos del cólera* li kien hareġ proprju s-sena ta' qabel. Meta kien qed ikellimha fuq Carlos Fuentes u ffissat għajnejha f'għajnejh, hass li kellha demm

Messikan jìgri gòl-vini tagħha: xagħar iswed lixx u ssatinat, karnaġġjon samrani, għajnejn suwed tuta kemm kemm imgebbdin, snin perfetti ... setgħet qabżet minn bejn il-paġni ta' *La muerte de Artemio Cruz*.

Fil-brejk kienu jmorru jieħdu kafè f'xi ħanut imwarrab u mill-imħabba fittizja ta' żmien il-kolera ma damux ma sabu ruħhom maqbudin f'xibka ta' fenomen u li ma tafx hux imħabba jew passjoni jew kilba jew maġija. Hi kienet ħames snin iżgħar minnu ... xebba; imma hu kien miżżewweġ u kellu tifla ta' sentejn. Lill-martu kien iħobbha. Imma din it-tfajla, li kienet donnha twieldet f'moħħ l-aktar kittieb kreattiv, kienet dahlet f'qalbu aktar milli kienet dahlet Fermina f'qalb Florentino Ariza. Bejniethom ma kienx hemm bżonn kliem ta' mħabba. Ma kienx hemm ħtieġa ta' ittri poetiċi. Il-vulkan kien qed jìgma' u jbaqbaq u sa fl-aħħar żbroffa fil-flett tal-villegġjatura li kellu l-Qawra. Qattgħu nofstanar flimkien, u f'dak il-flett riħa ta' għeluq w umdità twaħħdu b'imħabba selvaġġa u delikata, feroċi u tenera daqs xitla tal-kaktus fid-deżert taċ-Chihuahua ... imxewwka minn barra u tnixxi l-ilma minn ġewwa.

Iżda l-ġhada Franz beda jhoss il-kaktus kollu jdurlu ma' qalbu. Ma felahx jerfa' għajnejh lejn martu. L-iskappaturi kienu sbieħ fil-kotba, imma mhux fil-ħajja. U Francesca ma felhitx terfa' għajnejha lejha. Ma riditx tkissirlu familja. Kienet għadha żgħira u ma kellhiex għalfejn tinqabad fi xbieki. Did-darba d-destin henn għalihom; ħass l-uġieħ tagħhom u ċartilhom ix-xibka li kien thajjar jinsġilhom. Jumejn wara Francesca ġiet trasferita għal post ieħor u għosfrot l-istess bħalma kienu jghosfru t-tfajliet tas-soltu.

Qatt ma fittxew lil xulxin. Dik il-ħabta ma kienx hemm *mobiles*. Ma kellhom ebda kuntatt. Ma tawx każ ifittxu x'kien sar minn xulxin. Fi gżira ta' tlitt mitt kilometru kwadru Franz u Francesca ntilfu u dabu fix-xejn. Iżda għalkemm imbiegħdin u mitlufin minn xulxin, qabel ma jirkibhom in-nagħas, dak in-nofstanhar fil-flett tal-Qawra baqa' jìgi jżurhom bil-ħġeġġeg tiegħu kollha. Infallibbilment. Lejl wara lejl. Baqgħu jaraw ġisem xulxin għeri fil-penumbra tal-kamra, jisimġħu t-tnehid ta' leħinhom, iħossu l-għaraq iċarċar ma' għonqhom, ixommu r-riħa ta' mħabbithom. U l-aħħar kelma qabel Franz jinħataf mill-irqad tkun dejjem *Francesca ... x'sar minnek?* U mill-baħħ hi twieġbu *Hobbni Franz. Hobbni bħal dakinhar.*

Tliet snin wara l-avventura tal-Qawra, Francesca żżewġet. Kienet imħabba ta' malajr li spuntat u fethet għal għarrieda bħall-fjuri tas-*Selenicereus grandiflorus*. Kollox spontanju. Ittamat li din l-imħabba ġdida kienet se tħassrilha darba għal dejjem dik id-dehra stinata li kienet tiġi żżurha kull lejl. Xejn ma kienet taf Francesca li, waqt li hi kienet diehla l-knisja tkaxkar warajha l-mant u l-kuda, Franz kien diehel fi knisja oħra jkaxkar saqajh wara t-tebut ta' martu. Id-destin reġa' medd għonqu għall-logħba ta' dari.

Ftit tas-snin wara ġew wiċċ imb wiċċ quddiem Cafè Cordina. Qaltlu li kellha tifel ta' tmien xhur u li kienet hallietu d-dar m'ommha sa ma telgħet il-Belt tagħmel qadja. Hu qalilha bil-mewt hesrem ta' martu u bis-solitudni li kien sab ruħu fiha. Dahlu jiehdu kafè u l-kliem minnufih dar fuq il-letteratura Latin-Amerikana. Semmielha *Como agua para chocolate* tal-Messikana Laura Esquivel, u fil-pront wiċċha hmar u qaltlu li tassew għarukaża li l-ktieb li kien silifha kien baqa' għandha. Tkellmu fuq il-ftit żmien li qattgħu jaħdmu flimkien, fuq shabhom, fuq il-maniger antipatku ... imma għalkemm il-flett tal-Qawra kien il-hin kollu quddiem għajnejhom, għazlu li ma jsemmuhx. Jista' jkun li dik il-laqgħa għall-għarrieda kienet hasdithom. Minnufih intebħet li quddiemha kellha bniedem imkisser, qalbu miġruha u l-ispirtu tiegħu imħawwad, imma għajnejh kienu għadhom ileqqu bħal dari u meta jitbissem, imqar tbissima sfurzata, wiċċu kien jixgħel b'dik id-dijja li kienet iddewwibha. U hu induna kemm kienet għadha Messikana! Il-ftit pis li ziedet wara t-tqala kien jixirqilha. Kienet saret aktar affaxxinanti minn qabel. Imbagħad għannqu hafif lil xulxin u nfirdu. U huwa u sejjer lura lejn daru ntebħ li l-anqas biss biex talabha n-numru tat-telefown, jew l-indirizz tad-dar. Kien hallieha terġa' tiżgiċċa 'l barra minn hajtu ... tiskappalu minn bejn subgħajh. Izda forsi aħjar hekk. Hi issa kienet mizzewġa. Kuntenta. Qed tkabbar familja. Forsi d-destin kien jaf sewwa x'logħob għandu jilgħab.

Daqs sebgħa snin wara l-mewt ta' martu, Franz intaqa' ma' Rebecca. Kienet għaxar snin iżgħar minnu, xebba u l-istess bħall-imħabba bejn Francesca u żewġha, din ta' Franz u Rebecca spuntat f'salt. Iżżewġu fi ftit xhur u x-xemx harget tittawwallu minn wara s-shab tal-grigalata. Rebecca mhux biss rabbietlu lil bintu, li issa kellha mat-tnax-il sena, imma tagħtu tifla oħra. Il-flett tal-Qawra Franz kien biġħu ftit wara l-mewt ta' martu, imma fl-iljieli mudlama, waqt li Rebecca tkun rieqda darha lejha, il-flett kien jerga' jfiġġ quddiem għajnejh: ir-roqgħa fuljetta mqaxxa fit-testiera tas-sodda, li kien iffissa għajnejh fuqha waqt li Francesca kienet qed titniehed tahtu; il-

madum griż tal-kuritur dejjaq li fuqu Francesca kienet telqet il-*jeans* wara li refagħha f' dirgħajh u ġera biha lejn is-sodda; il-linja rħisa tal-kamra li kien intilef jgħoddilha l-weraq tal-bronż waqt li kienu mitluqa għarqanin xraba f' dirgħajn xulxin. Ebda Rebecca ma setgħet tiffdieh minn dawk id-dehriet.

Kellhom jgħaddu tmien snin shaħ sa ma reġa' ġie wiċċ imb'wiċċ magħha ... mill-ġdid il-Belt fil-ġimgħa ta' qabel il-Milied. Reġgħu daħlu jiehdu kafe, imma hi donnha kienet mitlufa. Qaltlu li kienet isseparat sena qabel, li t-tifel kien qed jgħix ma' missieru, li kellha qalbha maqsuma għax missieru dejjem ixewxu kontrieha. Imbagħad qalilha dwar dak kollu li kien għadda minnu ... Rebecca u ż-żewġ tibniet li kellu. F'salt wieħed ċemplilha l-*mobile*.

“Se jkolli nħallik,” qaltlu, hekk kif qamet mifxula. “Skuzani!”

Izda waqt li għannqitu magħha, Franz dehrlu li qed trossu xi ftit iż-żejjed u ġo widintu pespsitlu: “Kuntenta hafna għalik, qalbi. Ġo moħħi kull hin!”

(Silta adattata min-novella “Imħabba fi Żmien il-Kolera” mill-ġabra *Vespri* ta' Trevor Żahra)